

მცირე და საშუალო მენარმოების გაომწვევა საქართველოში

ბექა კობერიძე

საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის
სახელობის ქართული უნივერსიტეტის დოქტორანტი

დღეს საკამათო არ არის მცირე მენარმოების როლი ეკონომიკის განვითარებაში. იგი უზრუნველყოფს ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდას, არის დასაქმების მნიშვნელოვანი სფერო, რითაც ხელს უწყობს საშუალო ფენის ჩამოყალიბებას; ზრდის ეკონომიკურ და პოლიტიკურ სტაბილურობას, ამცირებს სიღარიბეს და არის სოციალური პრობლემების გადაჭრის ქმედითი ინსტიტუტი. გარდა ამისა, საქმიან ურთიერთობებში მცირე და საშუალო ბიზნესი გადამწყვეტ როლს თამაშობს. იგი ეფექტური ინსტიტუტია მსხვილი კომპანიებისთვის მოთხოვნა-მიწოდების ჯაჭვში, ახალი ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების დანერგვაში.¹ მათი საქმიანობით, საბაზრო ნიშების შევსების ხარჯზე კმაყოფილდება საზოგადოების ის მოთხოვნები, რომელსაც იგნორირებს მსხვილი და საშუალო ბიზნესის საწარმოები მცირე მასშტაბის ეფექტის გამო. ასეთი საწარმოების სპეციალიზაციის შესაძლებლობა დიდია და მსხვილ კომპანიებთან შედარებით უპირატესი როლი ენიჭება, როდესაც საქმე დამხმარე წარმოებას ეხება. მათი მოქნილობა ინოვაციური განვითარების საშუალებას იძლევა, რადგან დაბალი რისკებით ახდენენ ტექნოლოგიური, ტექნიკური, ორგანიზაციული სიახლეების დამუშავებასა და დანერგვას, რომლის გარეშეც შეუძლებელია მსხვილი საწარმოების ფუნქციონირება.

მცირე და საშუალო ზომის საწარმოებს ხშირად „ფარულ ჩემპიონებასაც“ უწოდებენ, რადგან მათი წილი მსოფლიო ბაზარზე 50 პროცენტზე მეტს შეადგენს, მათი საქონელი და მომსახურება „უხილავი“ ან ნაკლებად შესამჩნევია, ახასიათებთ გამძლეობი-

1 SME finance: Supply-side data availability. http://www.bidnetwork.org/sites/default/files/sme_finance_supply_side_data_sales_gdp.pdf

სა და სიცოცხლისუნარიანობის მაღალი დონე, გააჩნიათ მნიშვნელოვანი საექსპორტო წილი, არიან გლობალური კონკურენტები და დიდი წვლილი შეაქვთ ქვეყნის წარმატების ბალანსში.¹

საქართველოს კანონმდებლობით „მცირე მენარმეობის“ ცნება არ არის განსაზღვრული. ზოგადად, მენარმეობა მცირე მასშტაბებით, რომელიც გულისხმობს საკუთარი და საბრუნავი კაპიტალის ოდენობას, თანამშრომელთა რაოდენობას, ბაზრის წილის ფლობას და გამოშვებული პროდუქტის მოცულობას, არის მცირე ბიზნესი. ასეთი სახის განმარტებები სრულიად არ ასახავს მის როლს და ადგილს საზოგადოებაში, რამდენადაც იგი აქცენტირებულია მხოლოდ რაოდენობრივ ზომაზე და არა მის თვისებრივ მდგომარეობაზე.

სხვადასხვა ქვეყანაში განსხვავებული დამოკიდებულებაა მცირე ბიზნესის განსაზღვრისადმი. ძირითადად, ქვეყნების კანონმდებლობები ამოდიხს იმ კრიტერიუმების განსაზღვრით, რომელთა საფუძველზე ხდება ამა თუ იმ საწარმოს მცირე ბიზნესის სფეროსადმი მიკუთვნება.

ევროპის ქვეყნებში სამენარმეო სუბიექტებია მიკრო საწარმოები, მცირე, საშუალო და მსხვილი საწარმოები. მცირე და საშუალო საწარმოებს კი მიეკუთვნება - მიკრო საწარმოები, სადაც დასაქმებულია 1-დან 9-მდე კაცი, მცირე საწარმოებში დასაქმებულია 10-დან 49-მდე კაცი, საშუალო საწარმოებში - 50-დან 249-მდე კაცი და მსხვილია საწარმო, სადაც მუშაობს 250 და მეტი ადამიანი. ² ამასთან ევროკავშირის ქვეყნებში მცირე ბიზნესის ქვეშ მცირე და საშუალო საწარმოები მოიაზრება და მათ ერთ კონტექსტში განიხილავენ. მცირე და საშუალო ბიზნესის ცნება აერთიანებს დასაქმებულთა რაოდენობას, წლიური ბრუნვას და წლიური ბალანსს.

1 რ. გველესიანი, მცირე და საშუალო მენარმეობის წარმატების სტრატეგია და კულტურა. „სამშობლო“, თბილისი, 1999. გვ. 22.

2 მ. თეთრუაშვილი, ზ. თეთრუაშვილი, ი. თეთრუაშვილი. საკუთარი ბიზნესი: პირველი ნაბიჯები. http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-01000-00_-off-0ekonomik_00-1_0-10-0_0-0_-0prompt-10_._%2e4_4_-0-11_11-en-10_-10-about-50_00-3-1-00-0-00-11-1-0utfZz-8-10-0-11-1-0utfZz-8-00&a=d&c=ekonomik&cl=CL4.2&d=HASH011bf58ec384736888c68ff1.4

ევროკავშირის ქვეყნებში მცირე ბიზნესის ერთ-ერთ დამახასიათებელ ნიშანს საწარმოს რეგისტრაციის, ფუნქციონირების, ანგარიშგების და საქმის წარმოების ღირებულება წარმოადგენს. ის გარკვეულად ადმინისტრაციულ პროცედურებთანაა დაკავშირებული, რომელიც რამდენიმე ტიპად შეიძლება დაიყოს. ასეთი სახის სავალდებულო პროცედურებს ევროკავშირის ქვეყნებში, ადმინისტრაციულ ბარიერებს უწოდებენ. მათ მიეკუთვნება: 1. პროცედურები, რომლებიც განსახორციელებელია სპეციალური კანონმდებლობის არარსებობის შემთხვევაშიც, მაგალითად, წლიური ანგარიშები. 2. პროცედურები, რომლებიც საწარმომ არ უნდა განახორციელოს, თუ ამას შესაბამისი კანონმდებლობა არ მოითხოვს. ეს პროცედურები უზრუნველყოფს სახელმწიფო ორგანოების ან საზოგადოების ინფორმირებულობას (მათ შორის, მაგალითად, ინფორმაცია გადასახადების შესახებ). ყოველივე ეს ემსახურება სხვა კომპანიების ინფორმირებას, ან იმ ინფორმაციის ღიაობის უზრუნველყოფას, რომელიც, მაგალითად, გვამცნობს, რომ მიმდინარეობს ქმედება გარემოს დაცვასთან დაკავშირებით, ანდა კომპანიის თანამშრომელთა ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებით.

მცირე და საშუალო ბიზნესის სუბიექტების განსაზღვრისათვის განასხვავებენ რაოდენობრივ, ხარისხობრივ და კომბინირებულ მიდგომებს. მსოფლიოს მასშტაბით საწარმოს „მცირე საწარმოდ“ მიეკუთვნებისათვის ყველაზე ხშირად შემდეგ კრიტერიუმებს იყენებენ: პერსონალის რაოდენობა; ბრუნვის მოცულობა; აქტივების სიდიდე; საწესდებო კაპიტალის სიდიდე; საკუთრების სტრუქტურა.

საქართველოში ძირითადად რაოდენობრივი მაჩვენებლები გამოიყენება. სტატისტიკის ეროვნული სამსახური იყენებს მცირე, საშუალო და მსხვილი საწარმოების განმმარტებებს, მხოლოდ საწარმოების ზომის და ბრუნვის მიხედვით: მცირე და საშუალო საწარმოებს მიეკუთვნება ყველა ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა და რომლის წლიური ბრუნვა არ აღემატება შემდეგ ზღვრულ ოდენობებს: მცირე საწარმოებისათვის - 20

დასაქმებულსა და 500 ათას ლარს; საშუალო საწარმოებისათვის - 100 დასაქმებულსა და 1500 ათას ლარს; მსხვილ საწარმოებს კი განეკუთვნება საწარმო, სადაც დასაქმებულთა რაოდენობა აღემატება 100 კაცს ან წლიური ბრუნვის მოცულობა 1500 ათას ლარს.¹

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის თანახმად, დაგენილია მიკრობიზნესი და მცირე ბიზნესის ცნებები და განსაზღვრულია მათი კრიტერიუმები. კოდექსის თანახმად, მიკრო ბიზნესის სტატუსი შეიძლება მიენიჭოს ფიზიკურ პირს, რომელიც არ იყენებს დაქირავებულ პირთა შრომას და დამოუკიდებლად ეწევა ეკონომიკურ საქმიანობას, რომლიდანაც მის მიერ მისაღები ჯამური ერთობლივი შემოსავალი კალენდარული წლის განმავლობაში არ აღემატება 30 000 ლარს. ამ სტატუსის მინიჭება, გაუქმება და მიკრო ბიზნესის სერტიფიკატის გაცემა ხდება საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მიერ.

მცირე ბიზნესის სტატუსი კი შეიძლება მიენიჭოს მენარმე ფიზიკურ პირს, რომლის მიერ ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული ერთობლივი შემოსავალი კალენდარული წლის განმავლობაში არ აღემატება 100 ათას ლარს. საგადასახადო კოდექსით, მიკრო და მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირებზე ვრცელდება სპეციალური — შეღავათიანი დაბეგვრის რეჟიმები. მიკრო ბიზნესი არ იბეგრება საშემოსავლო გადასახადით და თავისუფლდება საკონტროლო-სალარო აპარატის გამოყენების ვალდებულებისაგან, ხოლო მცირე ბიზნესი სარგებლობს დაბეგვრის შეღავათიანი რეჟიმით. მცირე ბიზნესის შემოსავალი იბეგრება 3 პროცენტით, თუ მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მენარმე ფიზიკურ პირს აქვს ერთობლივი შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული ერთობლივი შემოსავლის 60 პროცენტის ოდენობის ხარჯების (გარდა დაქირავებულზე დარიცხული ხელფასის ხარჯისა) დამადასტურებელი დოკუმენტები.² ამასთან, მცირე ბი-

1 მცირე და საშუალო ბიზნესი საქართველოში. სტატისტიკური პუბლიკაცია. თბ. 2009. http://www.geostat.ge/cms/site_images/_files/georgian/statistika%202009%20GEO.pdf

2 საქართველოს საგადასახადო კოდექსი. მუხლი 84, 88, 90. https://matsne.gov.ge/index.php?option=com_idmssearch&view=docView&id=1043717

ზნესის სტატუსის მქონე მენარმე პიზიკური პირი არ აღრიცხავს შემოსავლებს/ხარჯებს, გარდა ხარჯების აღრიცხვის სპეციალური ჟურნალის წარმოებისა. საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტთან შეთანხმებით, საქართველოს მთავრობას უფლება აქვს, აკრძალოს ცალკეული საქმიანობის განხორციელება, რომლის ფარგლებშიც მცირე ბიზნესის სტატუსი არ შეიძლება მიენიჭოს მენარმე ფიზიკურ პირს. ეს პრინციპები აბსოლუტურად შესაბამეა ევროპულ სტანდარტებს და ქმნის ამ სფეროს განვითარების ინსტიტუციურ მინიმალურ პირობებს.

მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარების ძირითადი პრობლემებისა და ამ სფეროში ლიტერატურის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ბაზარზე შესვლის და კონკურენტუნარიანობის გასაძლიერებლად მცირე და საშუალო მენარმეობას ახასიათებს ბარიერები როგორც ტექნოლოგიურ და ფინანსური ინფრასტრუქტურაში, ასევე ბაზარზე შესვლისა და საბაზრო ინტეგრაციის სფეროში. ასეობს განუვითარებელი ბიზნეს გარემოს მხარდამჭერი სერვისები და სტიმულები, დაბალია მენეჯერთა კვალიფიკაცია და გამოცდილება, რაც აისახება მათი შრომის მენარმეობლურობაში.

დღეს მცირე და საშუალო საწამოთა საწარმოო სიმძლავრეები და ტექნოლოგიები არ შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს, ხოლო ინვესტიციების დაბალი დონე და საბანკო კრედიტის მაღალი საპროცენტო განაკვეთები კი მნიშვნელოვნად ამცირებენ ამ სფეროს განვითარების შესაძლებლობებს.

ახალდაარსებული კომპანიებისათვის ბაზარზე შესვლის პრობლემებს ქმნის სახელმწიფო მხარდამჭერის პროგრამების არარსებობა. მცირე და საშუალო მენარმეები, მსხვილი მენარმეებისაგან განსხვავებით, ვერ იყენებენ პროდუქციის განვითარებისა და რეკლამირების საშუალებებს. მათი ლოგისტიკა კი არ არის სტაბილური. ფინანსების დეფიციტის გამო არჩევენ მცირე ღირებულების და დაბალი ხარისხის მასალას, რაც შესაბამისად აისახება მათი პროდუქციის ხარისხზე.

მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარების ერთ-ერთი სერიოზული ბარიერია კვალიფიკაცია და გამოცდილება. მათი

ცოდნა ბაზრების, გაყიდვების არხებისა და მომხმარებლების შესახებ არის უმნიშვნელო. გარდა ამისა მათი ცოდნა მარკეტინგული მენეჯმენტში და საგადასახადო კანონმდებლობაში დაბალია. ამას ემატება ისიც, რომ მხოლოდ მცირე რაოდენობის მსხვილი და უცხოური კაპიტალი არის დაინტერესებული მცირე და საშუალო ზომის საწარმოების მომსახურებით, რომლებსაც სჭირდებათ მხარდაჭერა.

ეს გარემოება განპირობებულია იმით, რომ მცირე და საშუალო საწარმოები კვალიფიციური კადრებისათვის არ არის მიმზიდველი, რადგან შრომის ანაზღაურება გაცილებით დაბალია მსხვილ საწარმოებთან შედარებით. ამის შედეგად, კვალიფიციური კადრების გამოყენება ამ საწარმოებში შეზღუდულია.

მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის 2004-2005 წლის „გლობალური კონკურენტუნარიანობის მოხსენების“ („The Global Competitiveness Report“) მიხედვით, საქართველო იმყოფებოდა 94-ე ადგილზე. 2014-2015 წლებში საქართველო 69-ე პოზიციაზეა 144 ქვეყანას შორის და მისი სარეიტინგო ქულა 4.22-ს შეადგენს, რაც ზომიერი მაჩვენებელია.¹

მსოფლიო კონკურენტუნარიანობის ინდექსი (GCI), რომელსაც განსაზღვრავს მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმი, ბიზნეს-სექტორის გამოკითხვის შედეგად ზომავს მაკროეკონომიკური გარემოს ხარისხს, ქვეყნის საჯარო ინსტიტუტების მდგომარეობას და ტექნოლოგიური მზაობის დონეს და ახდენს იმ ფაქტორების ანალიზს, რომლებიც მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ბიზნეს-კლიმატის სფეროში. იგი მოიცავს ქვეყნის განვითარების სამ ძირითად სფეროს: ფაქტორ-მამოძრავებელ, ეფექტიანობის და ინოვაციის მამოძრავებელ სფეროებს. თითოეული მათგანი აერთიანებს 12 კომპონენტს.

თითოეულ კომპონენტს აქვს განსხვავებული შინაარსობრივი დატვირთვა: 1. ინსტიტუტები განსაზღვრულია სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ჩარჩოებით, რომელთა ხარისხიც განაპირობებს ბიზნესის დანახარჯებს, კეთილდღეობის განაწილებას და

¹ The Global Competitiveness Report. p.188. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

ინვესტიციური გადაწყვეტილებების მიღებას. ამასთან ამ კომპონენტში მნიშვნელოვანია არა მარტო სახელმწიფო ინსტიტუტების, არამედ კერძო ინსტიტუტების საქმიანობის ეფექტიანობა და მათი ტრანსფარენტულობა; 2. ინფრასტრუქტურა მნიშვნელოვნად მოქმედებს ეკონომიკის ზრდაზე და ამცირებს უთანასწორობას და სიღარიბეს, ხოლო მენარმეებს კი აძლევს ბაზრებში შეღწევის საშუალებას; 3. მაკროეკონიკური გარემო ბიზნეს ციკლის ხელშეწყობი ფაქტორია; 4. ჯანმრთელობა და განათლება სამუშაო ძალის ეფექტინად საქმიანობის პირობაა; 5. უმაღლესი განათლება და ტრეინინგები გამოხატავს სამუშაო ძალის მზადყოფნას და რეაქციას ბიზნესის მოთხოვნების ცვლილებებზე; 6. ბაზრის ეფექტიანობა საწარმოების კონკურენტუნარიანობის ამსახველია; 7. შრომის ბაზრის ეფექტიანობა კი გამოხატავს იმას, თუ რამდენად მოქნილად და ეფექტიანად გამოიყენება სამუშაო ძალა; 8. ფინანსური ბაზრის განვითარება ასახავს ხელმისაწვდომობას ფინანსური რესურსებისადმი; 9. ტექნოლოგიური მზადყოფნა ტექნოლოგიებისადმი ხელმისაწვდომობას ნიშნავს და პირდაპის ზემოქმედებს შრომის მწარმოებლურობაზე; 10. ბაზრის ზომა და ღიაობა კი პოზიტიურად ზემოქმედებს ზრდაზე (თუმცა ამ აზრს ჰყავს მონინალმდეგენი). 11. ბიზნესის განვითარება გულისხმობს ბიზნეს-ქსელისა და სტარტეგიების არსებობას. იგი დაკავშირებულია იმასთან, თუ რამდენად განვითარდა კლასტერები, რამდენად ეფექტიანია პარტნიორული ურთიერთობები და როგორ ხდება ბიზნესის საქმიანობების ურთიერთდაკავშირება; 12. ინოვაციები აერთიანებს ტექნოლოგიურ და არატექნოლოგიურ ცოდნას და დაკავშირებულია ქვეყანაში მეცნიერების, კვლევების მდგომარეობასთან, რაც კონკურენციისა და ბაზარზე განმტკიცების აუცილებელი პირობაა.

ყველა ეს კომპონენტი ურთიერთდაკავშირებულია, ერთმანეთს აძლიერებს და თითოეულის უარყოფითი მდგომარეობა ნეგატიურად მოქმედებს მეორე კომპონენტზე. ინსტიტუტების მდგომარეობა პირდაპირ აისახება ბიზნესის საქმიანობის წარმატებებზე; ცუდი ინფრასტრუქტურა ზრდის მენარმეების დანახარჯებს, ამცირებს ტექნოლოგიებისადმი ხელმისაწვდომობას;

ინოვაციები დამოკიდებულია სამუშაო ძალის ტრენინგებზე, ტექნოლოგიების დანერგვაზე; და ა.შ. ამიტომ თითოეული კომპონენტის ცალ-ცალკე შეფასება არ იძლევა სწორ წარმოდგენას. ისინი მხოლოდ ერთიანობაში ქმნიან საერთო სურათს.

განვითარების შეფასების მიხედვით, საქართველოს კვლავ ეფექტიანობით მამოძრავებელი (Efficiency Driven) ქვეყნის სტატუსი აქვს, რომლის წარმატებაც დაკავშირებულია სახელმწიფო რეგულაციების ტვირთის შემცირებაზე, მთავრობის პოლიტიკური კურსის გამჭვირვალეობის გაუმჯობესებაზე, სამართალდარღვევებზე ბიზნესის დანახარჯების შემცირებაზე, პოლიციის ეფექტიანობის გაზრდაზე, ინვესტიციების მხარდაჭერის გაძლიერებაზე, სავაჭრო ბარიერების აღმოფხვრაზე, გადასახადების ეფექტის გაზრდაზე, ინვესტიციებზე, საბაჟო პროცედურების სიმძიმის შემცირებაზე და სხვ კომპონენტებზე, რომლებმაც მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი ეკონომიკის ეფექტიანობის გაზრდას. ამ თვალსაზრისით საქართველო წინ უსწრებს ისეთ ევროპულ ქვეყნებს, როგორიცაა, სლოვენია, სლოვაკეთი, ხორვატია, საბერძნეთი, სერბეთი, ალბანეთი. თუმცა ყველაზე დიდი ნაკლოვანებები მას გააჩნია ისეთ კომპონენტებში, როგორიცაა ინოვაციური შესაძლებლობების, კვლევების და უნივერსიტეტების სამრეწველო სფეროებთან თანამშრომლობაში, კვლევებზე და ტრენინგებზე ხელმისაწვდომობაში, საგანმანათლებლო სისტემისა და მენეჯმენტის სკოლების ხარისხში, ანტიმონოპოლიური პოლიტიკის ეფექტში. ამ ფაქტორების მოქმედების გამო ძალიან დაბალია ტექნოლოგიურ მზაობის ისეთ მაჩვენებელიც, როგორიცაა უახლეს ტექნოლოგიებზე ხელმისაწვდომობა და საწარმოთა მიერ ტექნოლოგიების ათვისება.

ასევე ძალიან დაბალია ბიზნესის განვითარების თითქმის ყველა კომპონენტის მაჩვენებლები, როგორიცაა ადგილობრივ მიმწოდებელთა ხარისხი, კლასტერული ჯგუფის განვითარება, საერთაშორისო დისტრიბუციაზე კონტროლი, წარმოების პროცესის დახვეწა, მარკეტინგის ხარისხი. ეს ადეკვატურად აისახა ბაზრის მოცულობის მაჩვენებლებში, შიდა ბაზრის მოცულობის და უცხოური ბაზრის ინდექსში, ასევე ბაზრის ეფექტიანობის კომპონენ-

ტებში, კერძოდ, ადგილობრივი კონკურენციის სიძლიერეში.

საშუალოზე დაბალი მაჩვენებლით გამოირჩევა ინფრასტრუქტურისა და ინსტიტუტების მდგომარეობა, როგორცაა, ინტელექტუალური საკუთრების დაცვა, კორპორატიული საბჭოს ეფექტიანობა, უმცირესობაში მყოფი აქციონერთა ინტერესების დაცვა, დავების სამართლებრივი გზით მოგვარების ეფექტიანობა, ფირმების ქცევითი ეთიკა, აუდიტისა და ანგარიშის სტანდარტის სიძლიერე. შედარებით ზომიერია მაკორეკონომიკური გარემოსა და ფინანსური ბაზრის განვითარების მაჩვენებლები, როგორცაა ფინანსურ მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობა და ბანკების სიმყარე.

ამდენად, საწარმოების განვითარების ყველაზე ხელისშემშლელი გარემოებები დაკავშირებულია ინოვაციებთან, ტექნოლოგიებთან, უმაღლესი განათლებისა და ტრენინგების მდგომარეობასთან და ფინანსური ბაზრების განვითარებასთან. ეს ბარიერები განსაკუთრებით მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისათვის მტკივნეულია და საბოლოოდ ზემოქმედებს ბაზრებში მათ ჩართულობის ხარისხზე.

დღეს მცირე ბიზნესი უძლურია დამოუკიდებლად განახორციელოს რადიკალური ცვლილებები და გააუმჯობესოს არსებული მდგომარეობა, რამდენადაც, მას არც კვალიფიციური კადრი ჰყავს და არც საჭირო ფინანსები გააჩნია. ამდენად იგი დამოკიდებული გახდა სახელმწიფოს მხარდაჭერაზე. სახელმწიფოს ინსტიტუციური გარემოს სრულყოფა არ არის საკმარისი პირობა ბიზნესის განვითარებისათვის. საჭირო ხდება ქმედითი მხარდაჭერის პოლიტიკა, რომელიც დღეს უკვე არა მარტო საქართველოს ხელისუფლების დღის წესრიგში დადგა, არამედ იგი ევროკავშირის ერთ-ერთი სამოქმედო გეგმის ნაწილიცაა საქართველოში.

2015 წლიდან ევროკავშირი გეგმავს დაეხმაროს საქართველოს ბანკებს დაფარონ ის რისკები, რომელიც თან ახლავს მცირე ბიზნესის მიერ შეთავაზებულ ბიზნეს-გეგმების დაფინანსებას. ევროკავშირის გრანტები (51 მილიონი ევროს ოდენობით) მიმართული იქნება იმაზე, რომ სახელმწიფო უწყებები და კერძო სექტორი ახალ სტანდარტებზე გადავიდნენ. ეს არის ყოვლისმომცველი

პროგრამა - „ევროპა საქართველოსთვის“, რომელიც მოიცავს 2 მიმართულებას: სახელმწიფოს ინსტიტუციურ რეფორმებს და მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას. ინსტიტუციური რეფორმები გულისხმობს საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოებას, ხოლო ადგილობრივი მცირე და საშუალო ბიზნესის დახმარება კი ხორციელდება მათ ახალ სტანდარტებზე გადასვლის მიზნით, რომელიც ევროკავშირთან ვაჭრობის გაფართოებას შეუწყობს ხელს. რეფორმები განხორციელდება ოთხი მიმართულებით. პირველი მიმართულება უშუალოდ ვაჭრობასთან არის დაკავშირებული. აქ შედის სანიტარული და ფიტოსანიტარული ხარისხის კონტროლი, სახელმწიფო შესყიდვების საკითხი. მეორე ბლოკი დაკავშირებულია მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების სტრატეგიასთან. ეს სტრატეგია ევროკავშირში არსებული სტანდარტების შესაბამისად შემუშავდება. მესამე ბლოკი არის ვაჭრობასთან დაკავშირებული სახელმწიფო სტრუქტურების გაძლიერება. მეოთხე ბლოკი კი მცირე და საშუალო ბიზნესის მომსახურებას გულისხმობს. ამ მიმართულებების ფარგლებში გათვალისწინებულია სამოქალაქო საზოგადოების და ბიზნეს ასოციაციების გაძლიერებაც.

ამასთან, ერთ-ერთ ყველაზე პრობლემურ სფეროს - ინოვაციური საქმიანობის და შესაბამისი კვალიფიკაციის კადრების დეფიციტის გადასალახავად, მთავრობის მიერ ოფიციალურად დამტკიცდა სტრატეგიული დოკუმენტი „საქართველო 2020“, რომლის მიხედვით, საქართველოსთვის ერთ-ერთი პრიორიტეტული სფერო სწორედ ინოვაციებისა და ამ მიმართულებით განათლების ხარისხის ამაღლების ხელშეწყობაა.

THE CHALLENGES OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTREPRENEURSHIP IN GEORGIA

Beka Koberidze

The St. Andrew the First-Called Georgian University

Summary

The paper characterises the role of small and medium enterprises and describes the obstacles of their development in Georgia, which links with innovations, technology, higher education and the development of financial markets. These barriers affect their degree of involvement into markets. Today, small businesses are unable independently carry out radical changes and improve the situation, as far as there is lack of qualified staff and the investments to finance SME. SME became dependent on the state support. The improvement of the institutional environment is not a sufficient condition for business development. It is necessary to support effective policy, which has been not only on the government agenda, but it is part of the EU's action plan in Georgia.